

Димитрій ЗАЄЦЬ, асп.
Житомирський державний університет імені Івана Франка, Житомир, Україна

ВАЖЛИВІСТЬ КРОС-ДИСЦИПЛІНАРНОГО ПІДХОДУ В РЕЛІГІЄЗНАВЧИХ ВІЗІЯХ

Як відомо, релігієзнавство – наука міждисциплінарна, утворена на стику різноманітних галузей знань: філософії, соціології, психології, культурології, антропології та географії. Якщо порівнювати з іншими, традиційно філософськими дисциплінами, то тільки релігієзнавство може "вихвалитись" такою незрівнянною різноманітністю; це вимагає від дослідника виняткової наполегливості в поєднанні з наочністю та широтою світогляду, бо тільки так можна досягти вагомих наукових результатів. З цієї точки зору Макс Мюллер цілком справедливо вважається ключовою фігурою у релігієзнавстві: його порівняльний метод наочно висвітлює, як можна розвинути певну наукову галузь, запозичивши методик у іншої.

Усе вище перераховане є абсолютною унікальною рисою релігієзнавства, що створює, з одного боку, перевагу (перерахована вище широта поглядів), з іншого, недолік (відсутність власних, унікальних методів і підходів). Релігієзнавство відрізняється від інших філософських дисциплін тим, що її власні здобутки та розроблені методи дослідження базуються на науковій спадщині інших дисциплін. Це, власне, робить релігієзнавство менш самостійною дисципліною, адже розроблювання нових методів та підходів неможливе, якщо залишатись в лоні лише релігієзнавчих досліджень.

Релігієзнавство – предметна дисципліна, і саме це є її головною онтологічною рисою. У цьому контексті слушно згадати антрополога Кліффорда Гірца, який, розмірковуючи над стагнацією у проблематиці дефініції релігії, згадує здобутки ключових дослідників: "Ця теоретична спадщина Дюркгейма, Вебера, Фрейда та Малиновського; хоч яку роботу взяти, у кожній знайдеш підхід, запозичений у одного чи двох з цих майстрів... Однак практично ніхто й не думає звертатись в пошуках продуктивних ідей до інших джерел – до філософії, історії, права, літератури чи навіть більш точних галузей, як це робили вищезгадані вчені" (Geertz, 1973, с. 89). Гіртц насправді порушує екзистенційне релігієзнавче питання співзалежності з іншими дисциплінами та неможливості її розвитку без плідного пошуку натхнення в інших, іноді навіть протилежних від гуманітарних (до прикладу, нейропсихологія) галузей знань.

На його думку, завжди існує спокуса не виходити за межі лона одних і тих самих теоретичних ідей, залишаючись на досягнутому, та вперто доводити безперечне (що, власне, й є найгіршим проявом академізму, на думку вченого). Вперта зацикленість без зміни підходів і пошуку нових джерел для натхнення призводить до надмірного теоретизування і стагнації дисципліни загалом.

У контексті академічних релігієзнавчих візій питання екзистенційної співзалежності штовхає учених об'єднуватись задля пошуку вирішення та інтерпретації, здавалось би, вже звичних завдань та проблем. З цього боку дуже актуальним постає питання співпраці релігієзнавців із соціологами й психологами: перераховані вище дисципліни мають уже напрацьовану методик у анкетування та опитування, що дозволить більш коректно вибудувати відповідну систему під час проведення практичних досліджень; і, найголовніше, це дозволить наочно висвітлити результати релігієзнавчих гіпотез, що є дуже корисним у сферах суспільної та соціальної взаємодії. Важливо зазначити, що опанування методики проведення соціологічних чи психологічних досліджень є доволі непростою навичкою, яка зазвичай викладається на старших курсах бакалаврату або взагалі на магістратурі. Зазначений фактаж стимулює молодих релігієзнавців звертатись до старших колег що, окрім очевидної взаємодопомоги, приводить до обміну ідей, виповнюючись у співзалежному надиханні.

Підсумовуючи вищесказане, можна зробити висновок, що релігієзнавцям слід знаходити однострумкові, передусім серед відмінних за фахом колег, проте зі спільною предметною зацікавленістю; лише таким чином релігієзнавство може розвиватись як унікальна та своєрідна наукова галузь. Крім цього, досліднику варто й самому поглиблювати свої навички не тільки у вертикальному, але й у горизонтальному напрямку, особливо для такої еклектичної дисципліни, як релігієзнавство.

Список використаних джерел

Geertz, C. (1973). *The interpretation of cultures*. Basic Books, Inc. <https://cdn.angkordatabase.asia/lib/docs/clifford-geertz-the-interpretation-of-cultures.pdf>